

Atskaite par dalību COPA – COGECA un EK darba grupā

Liellopi un teļi

3. - 4. novembrī 2014. Briselē

Izskatāmie jautājumi:

1. Liellopu sūkļveida encefalopātija (GSE) un specifisko risku materiāls;
2. Tirgus situācija;
3. Liellopu liemeņu klasifikācijas un cenu ziņošanas vienkāršošana, un administratīvā sloga samazināšana;
4. Liellopu gaļas marķēšana un nosaukuma "teļa gaļa" izvērtēšana;
5. Sekundāro tiesību aktu sagatavošana par liellopu elektronisko identificēšanu;
6. Eksporta iespējas uz trešajām valstīm, EK aktivitātes eksporta veicināšanai (pārrunas par sanitārajiem sertifikātiem, politiskās un diplomātiskās sarunas);
7. Jaunās iespējas, ko radījusi liellopu gaļas veicināšana (politiskās vienošanās ietvaros par lauksaimniecības produktu veicināšanu);
8. Neformālās sarunas.

Kopsavilkums

COPA-COGECA darba grupā dalībvalstu eksperti atbalstīja Eiropas Komisijas (EK) iniciatīvu par *Regulas 999/2001 V pielikuma* grozījuma projektu par to, ka specifiskais riska materiāls (SRM) no liellopiem un aitām vairs nebūtu jāizņem Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīs (DV), kurām ir piešķirts nenozīmīgs govju sūkļveida encefalopātijas (GSE) riska statuss (tiek piešķirts valstīm, kurās nav bijuši GSE gadījumi vismaz 7 pēdējos gadus, arī Latvijai) un grozījumu priekšlikumu attiecībā uz liellopu zarnu SRM; pieņemts lēmums sagatavot vēstuli, izsakot stingru atbalstu šiem EK priekšlikumiem un aicinot DV atbildīgos pārstāvjus atbalstīt tos.

ES 2014.gadā eksportē vairāk kā iepriekšējos pāris gadus, bet par zemāku cenu, vairāk produktu par zemāku kopējo vērtību. Tādējādi, salīdzinot 2014. gada apjomus no janvāra līdz augustam, ES tirdzniecības bilance liellopu gaļai un dzīvjiem dzīvniekiem ir negatīva, tāpat kā atbilstošajā periodā 2013. gadā.

No šī gada (š.g.) janvāra līdz augustam galvenā eksporta valsts ES liellopu gaļai un dzīvjiem liellopiem bija Krievija.

COPA-COGECA EK ziņo par liellopu gaļas nozares kritisko situāciju sakarā ar Krievijas embargo, par ārkārtas situāciju tirgū un aicina Eiropas Komisiju nekavējoties veikt atbalsta pasākumus. Cenas strauji kritušās daudzās dalībvalstīs un tās DV, kurām nav bijis tiešais eksports uz Krieviju, tomēr arvien vairāk tiek ietekmētas netiešā veidā. Krievijas embargo, no kā lauksaimniecības sektors patreiz cieš, ir politisko darbību sekas un nevis lauksaimnieku vai lauksaimniecības kooperatīvu vaina, bet šobrīd viņi ir vienīgie, kas maksā par politiskajiem lēmumiem. Eksperti izsaka lūgumus EK atbalstīt un sekmēt eksporta iespējas

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

ELFLA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”
2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr.2014/14, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.

nozārē, izstrādāt ilgtermiņa stratēģiju un rast alternatīvos eksporta tirgus, tostarp novēršot sanitāri fitosanitārās tirdzniecības (SPS) barjeras, kur tādas pastāv.

Dalībvalstu eksperti atbalsta obligāto marķējuma nosacījumu par liellopa dzimšanas, audzēšanas un kaušanas valsts norādi un nevēlas atcelt obligāto prasību, kas noteikta *Regulā 1760 / 2000*.

1. Liellopu sūkļveida encefalopātija (GSE) un specifisko risku materiāls

Eiropas Komisijas Pastāvīgās pārtikas un dzīvnieku veselības komitejas Bioloģiskās drošības sekcijas (SCOFCAH) sanāsmē Briselē š.g. 14.oktobrī Eiropas Komisija iepazīstināja ar Regulas projektu, kas paredz grozīt *Regulas 999/2001 V pielikumu*, svītrojot 2.punktu. Tādējādi veiktie grozījumi paredzētu, ka specifiskais riska materiāls (SRM) no liellopiem un aitām vairs nebūtu jāizņem Eiropas Savienības (ES) dalībvalstīm (DV), kurām ir piešķirts nenozīmīgs govju sūkļveida encefalopātijas (GSE) riska statuss (tiek piešķirts valstīm, kurās nav bijuši GSE gadījumi vismaz 7 pēdējos gadus, arī Latvijai). Par regulas projektu š.g. 14.oktobrī SCOFCAH sanāksmes balsojumā – 15 DV atturējās, 11 DV bija par un 2 DV bija pret.

COPA-COGECA darba grupā dalībvalstu eksperti atbalstīja šo iniciatīvu, uzsverot, ka tādējādi samazināsies šo dalībvalstu izmaksas liellopu gaļas sektorā, paaugstināsies konkurētspēja, kā arī tiks dots pozitīvs signāls tām trešajām valstīm, ar kurām ES veic sarunas sakarā ar GSE saistītu tirdzniecības barjeru atcelšanu.

EK prezentēja arī grozījumu priekšlikumu *Regulai Nr. 999/2001* attiecībā uz liellopu zarnu SRM, kas balstīts uz Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) pētījumiem, kas publicēti š.g. februārī.

Eksperti diskusijā puda viedokļus, ka nepieciešams sekot zinātnes veiktajiem secinājumiem, joprojām saglabājot augstu patērētāju drošības aizsardzības līmeni, jo patērētāji un viņu uzticība ir pārtikas biznesa priekšnosacījums.

Tika pieņemts lēmums sagatavot vēstuli COPA-COGECA vārdā, izsakot stingru atbalstu abiem EK priekšlikumiem un aicinot DV atbildīgos pārstāvjus atbalstīt tos.

2. Tirgus situācija

Eiropas Komisija prezentēja apskatu par liellopu un teļu tirgus situāciju 2014.gada pirmajā pusgadā, kā arī Sociālā Dialoga Prognozes darba grupas rezultātiem un prognozēm nākošajam gadam.

Kopējie liellopu gaļas ražošanas apjomi ES 28 dalībvalstīs periodā no 2014. gada janvāra līdz jūlijam, salīdzinot ar tādu pašu periodu 2013.gadā, ir samazinājusies par 0,1% (uzskaitot saražotās gaļas tonnas), bet situācija ir ļoti dažāda atsevišķās dalībvalstīs. Lielākie samazinājumi ir vērojami Bulgārijā (21.5 %), Itālijā (18.6%), Slovākijā (9.2%), Grieķijā – (8.7%), Portugālē – (6.4%). Lielākie ražošanas apjomu pieaugumi – Polijā (16.9%), Īrijā (15.0%), Igaunijā (10.9%) un Lietuvā (10.1%). Apmēram tādās pašās proporcijās vērojamas arī gaļas liellopu skaita izmaiņas.

ES ir sestā lielākā liellopu gaļas un tās produktu importētājvalsts un septītā lielākā šo produktu eksportētāja pasaules tirgū. Lielākās importētājas ir Ķīna (kopā ar Honkongu), ASV,

Japāna, Meksika un Dienvidkoreja; bet lielākās eksportētājas – Austrālija, ASV, Brazīlija, Indija, Jaunzēlande un Kanāda. ES ārējās tirdzniecības bilancē vērojams samazinājums gaļas produkcijas importam no Urugvajas un Argentīnas, savukārt palielinājums – no Austrālijas, ASV un Šveices.

ES 2014.gadā eksportē vairāk kā iepriekšējos pāris gadus, bet par zemāku cenu, vairāk produktu par zemāku kopējo vērtību. Tādējādi, salīdzinot 2014. gada apjomus no janvāra līdz augustam, ES tirdzniecības bilance liellopu gaļai un dzīvīem dzīvniekiem ir negatīva, tāpat kā atbilstošajā periodā 2013. gadā.

No š.g. janvāra līdz augustam galvenā eksporta valsts ES liellopu gaļai un dzīvīem liellopiem bija Krievija ar 79 821 tonnu apjomu (dzīvīem liellopiem uzskaitot kautsvara ekvivalentu tonnās), kas sastāda 84.2% pieaugumu, salīdzinot ar tādu pašu periodu 2013. gadā. Šī tirgus segmenta nozīmi Eiropas Savienībai atspoguļo fakts, ka nākošā lielākā šo produktu importētājvalsts bija Honkonga ar 32 702 t kautsvara ekvivalentu tonnu apjomu un 98.2 % pieaugumu, salīdzinot ar iepriekšējo periodu.

Uz Krieviju tika eksportēti lieli apjomi liellopu tauku un subproduktu, ap 70% no to kopējā ES eksporta.

Savu aktualitāti saglabā Turcijas tirgus atvēršana ES eksportam.

Diskusijas laikā dalībvalstu eksperti norāda uz augošajām problēmām Krievijas embargo sakarā, daudzu DV nozares speciālisti arvien vairāk izjūt ietekmi arī netiešā veidā - liellopu gaļas patēriņš samazinās daudz lētākas cūkgaļas un putnu gaļas cenas dēļ, dažos vietējos tirgos (Itālijā, Beļģijā) ieplūst lētāka liellopu gaļa no citām DV (piem., Polijas, Francijas), tādēļ pārstrādātāji mazāk iepērk saražoto produkciju no vietējiem lauksaimniekiem, kuru ražošanas izmaksas ir lielākas. Kopējā situācija nozarē tiek raksturota kā smaga, cenu un patēriņa kritumi neatbilstoši sezonai. Uzsver, ka grūti lauksaimniekiem ir turpināt ražošanu pie šādām cenām. Gaļas liellopu sektors tiek ietekmēts arī piena sektora problēmu rezultātā. Veicināšana ir svarīga, bet tā neatrisinās akūto situāciju. Zaudējumi ir finansiāli, arī risinājumiem jābūt finansiāliem, jābūt steidzamiem īstermiņa risinājumiem.

Vairāki eksperti izsaka lūgumus EK atbalstīt un sekmēt eksporta iespējas sektorā, izstrādāt ilgtermiņa stratēģiju, nepieciešams līdzsvars – ja vieni tirgi aizverās, vajadzīgs, lai tiek atvērti citi to vietā. Eksperti uzsver, ka situācija sektorā ir absolūti kritiska, tāpat pieprasa Tirdzniecības ģenerāldirektorāta (DG Trade) pārstāvju klātbūtni informācijas izklāstā par tirdzniecības sarunām ar trešajām valstīm, kas sapulces turpinājumā arī tiek panākta.

COPA-COGECA darba grupas vadītājs EK brīdina par liellopu gaļas tirgus kritisko situāciju sakarā ar Krievijas embargo un par ārkārtas situāciju nozarē un aicina Eiropas Komisiju nekavējoties veikt atbalsta pasākumus. Cenas strauji kritušās daudzās dalībvalstīs. Krievijas embargo, no kā lauksaimniecības sektors patreiz cieš, ir politisko darbību sekas un nevis lauksaimnieku vai lauksaimniecības kooperatīvu vaina, bet šobrīd viņi ir vienīgie, kas maksā par politiskajiem lēmumiem. Uzsver, ka Komisija var veikt neparedzēto gadījumu pasākumus, ņemot vērā ārkārtas situāciju.

Tā kā liellopu gaļas tirgus šobrīd ir kritiskā situācijā, EK jāturpina nopietna eksporta veicināšanas kampaņa, jāsniedz atbalsts jaunu noieta tirgu atrašanā. Sanitārās barjeras un nevajadzīgie šķēršļi tirdzniecībai jālikvidē.

Eiropas gaļas liellopu sektors ieņem ļoti svarīgu vietu, nodrošinot darba vietas lauku apvidos, kur bieži nav alternatīvu nodarbinātības iespēju, tas ir kritisks moments Eiropas ekonomikā.

Nozare ir jāpaliek konkurētspējīgai un EK ir jāizmanto visi iespējamie līdzekļi ārkārtas pasākumu ieviešanā, un jaunu noieta tirgu atrašanās. Lauksaimnieki neatslābinās spiedienu uz EK, kamēr netiks piedāvāti risinājumi.

EK atbild, ka kompensācijas var tikt izmantotas tikai galējos gadījumos, lai arī labi saprot, ka situācija pašreiz ir nopietna.

Eiropas Vides birojs (EEB) iebilst, ka saistībā ar dzīvnieku eksportu EK jāpievērš lielāka uzmanība labturības un ētikas jautājumiem, nepieciešams samazināt dzīvnieku pārvadājumus, ir ļoti svarīgi atrast alternatīvus tirgus citādā veidā, jānodrošina godīgākas cenas ražotājiem un vietējais patēriņš, jāatrod ceļi, kā paaugstināt cenas un liellopu audzēšanu veikt ilgtspējīgā veidā, lai saglabātu dzīvību uz šīs planētas.

COPA-COGECA darba grupā Lietuvas lauksaimnieku pārstāvis akcentē smago situāciju Baltijas valstu gaļas sektorā, kas radies Krievijas embargo un Āfrikas cūku mēra dēļ, lūdz nodrošināt visām Baltijas valstīm pārstāvniecību EK Sociālā Dialoga grupā.

Itālijas pārstāvis iebilst, ka visas DV cieš no embargo sekām un katram jāpārdod sava produkcija, jāskatās no visas ES pozīcijām, ne tikai viena reģiona interesēs.

Latvijas eksperts atbalsta Lietuvas pozīciju un vēlreiz uzsver situācijas nozīmīgumu, izklāsta informāciju par gaļas liellopu sektora attīstību Latvijā un akcentē, ka Latvijas lauksaimniekiem Turcija ir galvenā prioritāte dzīvju liellopu eksportā.

3. Liellopu liemeņu klasifikācijas un cenu ziņošanas vienkāršošana, un administratīvā sloga samazināšana

Š.g.18.septembrī un 22.oktobrī EK organizēja seminārus dalībvalstu pārstāvjiem par liellopu, cūku un aitu liemeņu klasifikācijas vienkāršošanu un administratīvā sloga samazināšanu, deleģēto un īstenošanas aktu izstrādi. Galvenie izskatītie jautājumi attiecībā uz liellopu gaļu :

- liellopu gaļas liemeņu klasifikācijas kontroles komitejas izveidošana, pozitīvie aspekti ir - mazāk ekspertu, vairāk koncentrējoties uz kontroles aspektiem; īsāki, bet intensīvi komandējumi; palielināts inspekcijas apmeklējumu biežums;
- liemeņa marķēšana ar klasifikācijas rezultātu (elastīgs marķējuma lielums, kā arī etiķetes un marķējuma novietojums);
- dažādu liemeņa noformējumu (galvenokārt ES standarta noformējumu) samazinājums;
- ieviesta definīcija "tirgus cena" (cenas uzrādītas ar vai bez transporta izmaksām, PVN, veterinārām izmaksām, utt.).

COPA-COGECA eksperti uzsver, ka liellopu gaļas ražošanas un tirdzniecības ķēdē nepieciešams akurātāks cenu veidošanās caurspīdīgums, lai veidotos taisnīgums un līdzsvars sadarbībā starp liellopu audzētājiem un kautuvēm.

Pārstrādes industrijas pārstāvji norāda, ka atšķiras vērtība starp cenu, ko maksā par dzīvsvāru un ko par izkāvuma rezultātu, tādējādi ziņojumi par cenu neatspoguļo reālo situāciju. Lietuvas kolēģis ziņo, ka ir veikuši pētījumu, kas parādīja, ka mazumtirdzniecības sektors var gūt 80% no gaļas vai tās produkta pārdošanas cenas.

EK komentē, ka priekšlikums būs sagatavots nākamā gada pavasarī, tad notiks diskusijas ar industrijas pārstāvjiem, pagaidām notiek tikai vispārēja plānošana.

4. Liellopu gaļas marķēšana un nosaukuma "teļa gaļa" izvērtēšana

Pamatojoties uz sabiedriskās aptaujas rezultātiem, plānos veikt izmaiņas *Regulā 1760/2000*, kas noteiks obligātos un brīvprātīgos specifiskos marķēšanas noteikumus.

2011. gadā pieņemtajā *Regulā 1169/2011* aprakstīti vispārējās marķēšanas noteikumi, kas stāsies spēkā no š.g. 14. decembra.

COPA-COGECA darba grupas diskusijās DV eksperti atbalsta obligāto marķējuma nosacījumu par liellopa dzimšanas, audzēšanas un kaušanas valsts norādi.

EK izsludinājusi konkursu „ES liellopu marķēšanas noteikumu novērtēšana”, tā nosacījumi aprakstīti dokumentā COM(14)3503. Mērķis ir – atgūt patērētāju uzticību (īpaši pēc GSE krīzes 2000.gadā), paaugstināt viņu informētību par nosacījumiem. Novērtēšanas rezultāti sagaidāmi apmēram pēc gada, tad EK sāks konsultācijas un turpmākas diskusijas.

Eiropas Vides birojs izsaka vēlmi pēc marķējumā norādītiem datiem par ganību apsaimniekošanu un dzīvnieku labturību, citādi patērētājiem nav informācijas, kā dzīvnieks ticis audzēts.

Diskusijās tiek apspriests, vai ir nepieciešama norāde arī uz kaušanas apstākļiem. EK atbild, ka vēl ir pārāgri satraukties un runāt par specifiskiem aspektiem, papildus informācija sekos vēlāk.

5. Sekundāro tiesību aktu sagatavošana par liellopu elektronisko identificēšanu

Vēl nav zināmi datumi, kad varētu būt jaunumi sakarā ar sekundāro tiesību aktu sagatavošanu par liellopu elektronisko identificēšanu, pagaidām nekas šajā jautājumā nenotiek.

6. Eksporta iespējas uz trešajām valstīm, EK aktivitātes eksporta veicināšanai (pārrunas par sanitārajiem sertifikātiem, politiskās un diplomātiskās sarunas)

EK prezentēja informācijas apkopojumu par piekļuvi ārējiem tirgiem, stāstīja, ka 18.-22.augustā notikušas sanāksmes ar dažādiem ražošanas sektoriem, norādīja uz prioritātēm alternatīvajiem tirgiem, kas šobrīd slēgti (pilnībā vai daļēji) saistībā ar SPS barjerām. Notikušas tikšanās ar dažādiem EK dienestiem, nodibināta speciāla tirgus piekļuves darba grupa.

Liellopu gaļai esošie atvērtie tirgi ir Japāna, Honkonga, Āfrika, dažas Āzijas valstis.

Prioritārie alternatīvie tirgi – Turcija, ASV / Kanāda, Ķīna, Brazīlija.

Ir svarīgi, kas ir sanitāro un fitosanitāro (SPS) barjeru motivācija- dzīvnieku slimības, pārtikas piedevu standarti utt.; juridiskās references- noteikumi un standarti attiecīgajā trešā valstī.

Attiecībā uz liellopu gaļas tirgiem (saistībā ar SPS) attīstība jau notikusi tirdzniecības sarunās ar Japānu, Koreju, ASV, Ķīnu, Sauda Arābiju. Pārrunas var sākties ar Filipīnām un Tuvajiem Austrumiem.

Nozares speciālisti var veikt savu ieguldījumu, informējot par tirdzniecības barjerām, komentējot jaunus likumprojektus trešajās valstīs, piedaloties EK tirgus piekļuves aktivitātēs, Tirgus piekļuves darba grupā, lai dalītos ar informāciju starp EK, dalībvalstīm un nozari, un informēt, kadas problēmas atrisinātas.

Lai rastu jaunas iespējas pēc Krievijas tirgus zaudēšanas, nepieciešams dažādot ārējo tirgu diapazonu, kā viens instruments šajā jomā var darboties Eiropas produktu veicināšana.

7. Jaunās iespējas, ko radījusi liellopu gaļas veicināšana (politiskās vienošanās ietvaros par lauksaimniecības produktu veicināšanu)

Š.g.14. oktobrī EK noskaidroja 27 programmas lauksaimniecības produktu veicināšanai Eiropas Savienībā un trešajās valstīs 77.37 miljonu eiro vērtībā (no tiem 38.99 miljoni eiro no ES budžeta), 10 šo shēmu mērķis ir veicināt svaigu augļu un dārzeņu patēriņu, neskatoties uz cenu kritumu Krievijas tirdzniecības embargo dēļ.

Izvēlētās programmas – 21 ar mērķauditoriju iekšējā tirgū un 6, kas domātas ārējam tirgum, ietver piena produktus, aitu gaļu (pirmoreiz kā vispārēju veicināšanu), bioloģiskās lauksaimniecības produktus, liellopu un teļa gaļu, ar preču zīmēm aizsargātu pārtiku.

Veicināšanas organizācijas Francijā, Īrijā un Lielbritānijā apvienojušas spēkus, lai palielinātu aitu gaļas patēriņu tādās valstīs kā Beļģija, Dānija, Francija, Vācija, Īrija un Lielbritānija (3 gadu programma ar ES līdzfinansējumu 3.2 miljoni eiro).

6 programmas ir vērstas uz trešām valstīm un reģioniem - Ziemeļameriku, Latīņameriku, Tuvajiem Austrumiem, Dienvidaustrumāziju, Japānu, Ziemeļāfriku un Turciju.

COPA-COGECA ieteic, ka atbalsts informācijas pasākumiem un veicināšanas programmām būtu jāpiešķir lielāks, lai radītu ilgtermiņa ietekmi un palīdzētu iegūt lielāku tirgus daļu, kā piemēru min ASV un Austrālijas 20 gadu garumā īstenotās liellopu gaļas veicināšanas kampaņas Japānā.

8. Neformālās sarunas

Latvijas eksperts sarunā ar Lietuvas pārstāvi vienojās par kopīgajiem jautājumiem, ko savstarpēji atbalstīt Baltijas valstu vārdā (tā kā Igaunijas ekspertam nebija piešķirta vieta EK Sociālā dialoga grupā un viņš nepiedalījās klātienē, viņa viedoklis bija noskaidrots iepriekš). Tika diskutēts par veicināšanas pasākumu rezultātiem, kas realizēsies ilgtermiņā un steidzamu atbalsta pasākumu nepieciešamību ar Itālijas un Grieķijas kolēģiem. Sarunā ar EK Sociālā dialoga grupas priekšsēdētāju un Īrijas ekspertu tika sīkāk izklāstīta situācija Latvijas liellopu gaļas sektorā un izskaidrotas nozares un arī ģeopolitiskās īpatnības.

Maija Pontāga

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANŠĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

Saskaņā ar Latvijas Republikas Zemkopības ministrijas un SIA „Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”

2014. gada 31. janvārī noslēgto līgumu Nr.2014/14, aktivitāte „Nozaru ekspertu ziņojumi.”

Atbalsta Zemkopības ministrija un Lauku atbalsta dienests.